Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (prvá komora)

z 12. februára 2015*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania — Sociálne zabezpečenie — Nariadenie (EHS) č. 1408/71 — Starobné poistenie a poistenie pre prípad úmrtia — Článok 46a ods. 3 písm. c) — Priznanie dávok — Vnútroštátne pravidlá na zamedzenie súbehu — Výnimka — Pojem ‚dobrovoľné alebo voliteľné nepretržité poistenie' — Vnútroštátny dôchodok na základe systému povinného poistenia — Možnosť požiadať o oslobodenie od účasti na poistení počas určitého obdobia — Dosah osvedčenia vydaného príslušným orgánom iného členského štátu — Nariadenie (ES) č. 574/72 — Článok 47"

Vo veci C-114/13,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Arbeidshof te Antwerpen (Belgicko) zo 4. marca 2013 a doručený Súdnemu dvoru 11. marca 2013, ktorý súvisí s konaním:

Theodora Hendrika Bouman

proti

Rijksdienst voor Pensioenen,

SÚDNY DVOR (prvá komora),

v zložení: predseda prvej komory A. Tizzano, sudcovia A. Borg Barthet, E. Levits, M. Berger (spravodajkyňa) a F. Biltgen,

generálny advokát: M. Szpunar,

tajomník: A. Calot Escobar,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

— T. H. Bouman, v zastúpení: W. van Ophuizen, advocaat,

— belgická vláda, v zastúpení: M. Jacobs a L. Van den Broeck, splnomocnené zástupkyne, za právnej pomoci T. Jansen, advocaat,

— Európska komisia, v zastúpení: M. van Beek a V. Kreuschitz, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 4. marca 2014,

vyhlásil tento

* Jazyk konania: holandčina.

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 46a ods. 3 písm. c) nariadenia Rady (EHS) č. 1408/71 Rady zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov, samostatne zárobkovo činné osoby a ich rodinných príslušníkov, ktorí sa pohybujú v rámci spoločenstva, v znení zmenenom, doplnenom a aktualizovanom nariadením Rady (ES) č. 118/97 z 2. decembra 1996 (Ú. v. ES L 28, 1997, s. 1; Mim. vyd. 05/003, s. 3), zmeneného a doplneného nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1992/2006 z 18. decembra 2006 (Ú. v. ES L 392, s. 1, ďalej len „nariadenie č. 1408/71“).

2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi pani Bouman a Rijksdienst voor Pensioenen (Národný dôchodkový úrad, ďalej len „Rijksdienst“) v súvislosti s tým, že v roku 2009 bolo prehodnotené rozhodnutie Rijksdienst z 10. júla 1969 o priznaní pozostalostného dôchodku pani Bouman a o nariadení vrátenia neoprávnene vyplatených dávok.

Právny rámec

Právo Únie

3 Článok 15 nariadenia č. 1408/71, nazvaný „Pravidlá týkajúce sa dobrovoľného poistenia alebo voliteľného nepretržitého poistenia“, stanovuje:

„1. Články 13 a 14d sa nevzťahujú na dobrovoľné poistenie alebo voliteľné nepretržité poistenie s výnimkou prípadu, pokiaľ v súvislosti s jednou z častí uvedených v článku 4 v ktoromkoľvek členskom štáte existuje len dobrovoľný systém poistenia.

2. Ak má uplatnenie právnych predpisov dvoch alebo viacerých členských štátoch za následok prekrývanie poistenia:

— pri systéme povinného poistenia a jedného alebo viacerých systémov dobrovoľného alebo voliteľného nepretržitého poistenia sa na dotknutú osobu vzťahuje výlučne systém povinného poistenia;

— pri dvoch alebo viacerých systémoch dobrovoľného alebo voliteľného nepretržitého poistenia môže dotknutá osoba vstúpiť iba do systému dobrovoľného alebo do systému voliteľného nepretržitého poistenia, podľa toho, ktorý si zvolí.

3. V súvislosti s invaliditou, starobou a úmrtím (dôchodky) môže však dotknutá osoba vstúpiť do systému dobrovoľného alebo voliteľného nepretržitého poistenia členského štátu dokonca aj keď sa na ňu povinne vzťahujú právne predpisy iného členského štátu, ak takéto prekrývanie vyslovene alebo implicitne pripúšťa prvý členský štát.“

4 Článok 46a nariadenia č. 1408/71, nazvaný „Všeobecné ustanovenia o znížení, pozastavení alebo odňatí, uplatňované na dávky v invalidite, starobe alebo pozostalostné dávky, podľa právnych predpisov členských štátov“, stanovuje:

„1. Na účely tejto kapitoly ‚súbeh dávok rovnakého druhu‘ znamená súbeh dávok v súvislosti s invaliditou, starobou alebo pozostalými, vypočítané alebo poskytované na základe dôb poistenia a/alebo bydliska dosiahnutými jednou a tou istou osobou.

2. Na účely tejto kapitoly ‚súbeh dávok rôznych druhov‘ znamená súbeh dávok, ktoré nemožno považovať za dávky rovnakého druhu v zmysle odseku 1.

3. Nasledujúce pravidlá sa uplatnia pri uplatňovaní ustanovení o znížení, pozastavení alebo odňatí dávok stanovených podľa právnych predpisov členského štátu v prípade súbehu dávok v súvislosti s invaliditou, starobou alebo pozostalými s dávkou rovnakého druhu alebo rôzneho druhu alebo s iným príjmom:

a) dávky, získané podľa právnych predpisov iného členského štátu alebo iný príjem získaný v inom členskom štáte, sa zohľadnia iba vtedy, keď právne predpisy prvého členského štátu umožňujú zohľadniť dávky alebo príjmy získané v zahraničí;

b) dávky, ktoré majú byť udelené iným členským štátom pred zrážkami daní, príspevkov sociálneho zabezpečenia a iných individuálnych odvodov alebo zrážok, sa zohľadnia;

c) dávky, ktoré boli získané podľa právnych predpisov iného členského štátu, ktoré boli priznané na základe dobrovoľného alebo nepretržitého voliteľného poistenia, sa nezohľadnia;

d) ak sa ustanovenia o znížení, pozastavení alebo odňatí dávky uplatňujú podľa právnych predpisov iba jedného členského štátu na základe skutočnosti, že dotknutá osoba poberá dávky podobného alebo rôzneho druhu podľa právnych predpisov iného členského štátu alebo iný príjem získaný na území iného členského štátu, dávky, ktoré sa budú vyplácať podľa právnych predpisov prvého štátu môžu byť znížené iba o obmedzenú časť čiastky dávky, ktorá sa vypláca podľa právnych predpisov iného členského štátu, alebo čiastky príjmu, ktorý bol získaný na území iného členského štátu.“

5 Článok 47 nariadenia Rady (EHS) č. 574/72 z 21. marca 1972, ktorým sa stanovuje postup pri vykonávaní nariadenia (EHS) č. 1408/71 (Ú. v. ES L 74, s. 1; Mim. vyd. 05/001, s. 83), zmeneného a doplneného nariadením Rady (EHS) č. 1248/92 z 30. apríla 1992 (Ú. v. ES L 136, s. 7, ďalej len „nariadenie č. 574/72“), stanovuje:

„Výpočet splatných súm, ktoré zodpovedajú dobám dobrovoľného alebo voliteľného nepretržitého poistenia

V súlade s právnymi predpismi, ktoré daná inštitúcia uplatňuje, inštitúcia každého členského štátu vypočíta sumu, zodpovedajúcu dobám dobrovoľného alebo voliteľného nepretržitého poistenia, ktorá podľa článku 46a ods. 3 písm. c) nariadenia [č. 1408/71] nepodlieha ustanoveniam o odňatí, znížení alebo pozastavení druhého členského[o] štátu.“

Vnútroštátne právo

Belgické právo

6 Článok 52 ods. 1 prvý pododsek kráľovského nariadenia z 21. decembra 1967 o všeobecnej úprave systému starobných a pozostalostných dôchodkov zamestnancov (Koninklijk besluit van 21 december 1967 tot vaststelling van het algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers, *Belgisch Staatsblad*, 16. január 1968, s. 441) stanovuje:

„Ak pozostalý manžel alebo manželka môže požiadať jednak o pozostalostný dôchodok na základe dôchodkového systému zamestnancov a jednak o jeden či viacero starobných dôchodkov alebo o akúkoľvek inú rovnocennú výhodu na základe dôchodkového systému zamestnancov alebo jedného či viacerých iných dôchodkových systémov, možno pozostalostný dôchodok vyplácať v súbehu s uvedenými dôchodkami iba do výšky rovnajúcej sa 110 % sumy pozostalostného dôchodku, ktorá by sa pozostalému manželovi alebo manželke priznala za všetky odpracované roky.“

Holandské právo

7 Zákon o všeobecnom systéme starobných dôchodkov (Algemene Ouderdomswet, Stb. 1956, 281, ďalej len „AOW“) stanovuje povinné poistenie okrem iného pre všetkých holandských štátnych príslušníkov, ktorí majú bydlisko na území Holandského kráľovstva a ešte nedosiahli vek 65 rokov. V tejto súvislosti sa povinne platí príspevok na sociálne poistenie, ktorý nesúvisí s príjmom. Z tohto pravidla však v obmedzenom počte prípadov existujú výnimky a poistenec môže požiadať o oslobodenie od povinného poistenia.

8 Článok 22 kráľovského nariadenia z 24. decembra 1998 o obmedzení a rozšírení okruhu sociálne poistených osôb (Besluit beperking en uitbreiding kring verzekerden volksverzekeringen, Stb. 1998, 746, ďalej len „holandské nariadenie“), stanovuje:

„Osobu s bydliskom v Holandsku, ktorá v Holandsku nepracuje a ktorá má nárok na dávku na základe zahraničného zákonného či iného ako zákonného systému sociálneho zabezpečenia alebo na základe systému medzinárodnej organizácie, Národný úrad sociálneho poistenia na základe jej žiadosti oslobodí od účasti na poistení podľa zákona o všeobecnom systéme starobných dôchodkov [Algemene Ouderdomswet], podľa všeobecného zákona o pozostalých [Algemene nabestaandenwet] a podľa zákona o všeobecnom systéme rodinných prídavkov [Algemene kinderbijslagwet], pokiaľ:

a) má trvalo nárok výlučne na dávku upravenú v úvodnej časti tohto ustanovenia a mesačná suma tejto dávky je minimálne 70 % sumy stanovenej v článku 8 ods. 1 písm. a) zákona o minimálnej mzde a minimálnom príspevku na dovolenku [Wet minimumloon en minimumvakantiebijslag], alebo

b) popri dávke uvedenej v písm. a) má nárok na dávku holandského sociálneho zabezpečenia a celková mesačná suma tejto dávky a dávky na základe zákonného alebo iného ako zákonného systému alebo dávky medzinárodnej organizácie je minimálne 70 % sumy stanovenej v článku 8 ods. 1 písm. a) zákona o minimálnej mzde a minimálnom príspevku na dovolenku a zahraničná dávka alebo dávka medzinárodnej organizácie je vyššia alebo rovnaká ako holandská dávka.“

Spor vo veci samej a prejudiciálna otázka

9 Pani Bouman, narodená 2. júna 1942, je holandskou štátnou príslušníčkou, ktorá mala do 23. júna 1957 bydlisko v Holandsku a po tomto dátume mala až do 3. februára 1974 bydlisko v Belgicku.

10 Vzhľadom na to, že bola vydatá za belgického štátneho príslušníka, ktorý 3. augusta 1968 zomrel, od 1. septembra 1969 poberá belgický pozostalostný dôchodok, ktorý jej bol priznaný na základe rozhodnutia Rijksdienst z 10. júla 1969.

11 Pani Bouman od uvedeného času nikdy nemala žiadne príjmy z akéhokoľvek výkonu povolania.

12 Po návrate do Holandska pani Bouman odvádzala príspevky, aby jej vznikol nárok na holandský starobný dôchodok na základe AOW (ďalej len „dôchodok na základe AOW“).

13 Za posledné štyri roky predchádzajúce dôchodkovému veku, teda od 1. augusta 2003, pani Bouman požiadala o oslobodenie od povinnej účasti na poistení na základe AOW v zmysle článku 22 holandského nariadenia a toto oslobodenie jej bolo schválené. Prestala teda platiť príspevky do holandského systému sociálneho zabezpečenia, v dôsledku čoho jej nevznikol nárok na dôchodok na základe AOW v plnej výške.

14 Od 1. júna 2007, keď dosiahla dôchodkový vek, poberá neúplný dôchodok na základe AOW.

15 Rozhodnutím zo 4. februára 2009 Rijksdienst informoval pani Bouman o svojom rozhodnutí, že s účinnosťou od 1. júna 2007 odpočíta uvedený dôchodok na základe AOW od jej belgického pozostalostného dôchodku a že začne vymáhať neoprávnene vyplatenú sumu uvedeného pozostalostného dôchodku vo výške 2 271,81 eura.

16 Pani Bouman podala 4. mája 2009 proti tomuto rozhodnutiu žalobu na Arbeidsrechtbank te Antwerpen (prvostupňový pracovný súd v Antwerpách).

17 Na Sociale Verzekeringsbank (Národný úrad sociálneho poistenia, ďalej len „SVB“) ako na príslušný orgán bol podaný návrh, aby určil, či sa dávky, ktoré poberá pani Bouman, poskytujú na základe dobrovoľného alebo voliteľného nepretržitého poistenia.

18 V listoch z 31. júla 2009 a 15. júna 2010 SVB uviedol, že poistenie na základe AOW je v zásade povinným poistením a že o dobrovoľné alebo voliteľné nepretržité poistenie ide iba v dvoch prípadoch. Po prvé, ak sa v lehote jedného roka od nadobudnutia platnosti prvého povinného poistenia podá žiadosť o legalizáciu uplynulých období, počas ktorých poistenie neexistovalo, alebo po druhé, ak sa v priebehu jedného roka po ukončení povinného poistenia podá žiadosť o dobrovoľné pokračovanie v poistení. V týchto dvoch prípadoch je nevyhnutná žiadosť adresovaná SVB a podľa SVB neexistuje žiadna pochybnosť, že pani Bouman túto možnosť dobrovoľného alebo voliteľného nepretržitého poistenia nikdy nevyužila.

19 SVB z toho vyvodil záver, že dôchodok pani Bouman na základe AOW nevyplýva zo žiadneho obdobia dobrovoľného poistenia, ale je v celom rozsahu založený na obdobiach povinného poistenia.

20 Keďže Arbeidsrechtbank te Antwerpen žalobu vo veci samej zamietol rozsudkom zo 6. mája 2010, pani Bouman podala proti tomuto rozsudku odvolanie na Arbeidshof te Antwerpen (druhostupňový pracovný súd v Antverpách).

21 Tento súd poukazuje na rozsudok Knoch (C-102/91, EU:C:1992:303, bod 53) a zastáva názor, že mu prináleží preveriť potvrdenie SVB. Vzhľadom na to, že má pochybnosti o súlade stanoviska SVB s článkom 46a ods. 3 písm. c) nariadenia č. 1408/71, usudzuje, že má právomoc rozhodnúť o tejto otázke v rámci sporu vo veci samej.

22 Za týchto okolností Arbeidshof te Antwerpen rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Má sa časť dávky [na základe AOW] vyplatenej holandskému rezidentovi, ktorá je založená na dobe poistenia, počas ktorej sa tento holandský rezident môže na základe jednoduchej žiadosti vzdať poistenia v holandskom systéme, a teda povinnosti platiť príspevky do tohto systému, čo počas obmedzeného obdobia aj skutočne urobil, považovať za dávku poskytovanú na základe nepretržitého voliteľného poistenia v zmysle článku 46a ods. 3 písm. c) nariadenia č. 1408/71, takže nemôže byť zohľadnená pri uplatnení pravidla na zamedzenie súbehu uvedeného v článku 52 ods. 1 prvom pododseku kráľovského nariadenia z 21. decembra 1967 o všeobecnej úprave systému starobných a pozostalostných dôchodkov zamestnancov?“

O prejudiciálnej otázke

Úvodné pripomienky

23 V tejto veci žiada o výklad práva Únie súd členského štátu, ktorý má pochybnosti o tom, či je stanovisko vyjadrené v dokumente, ktorý vydal SVB a ktorý potvrdzuje, že dôchodok pani Bouman na základe AOW nevyplýva zo žiadneho obdobia dobrovoľného poistenia, ale je v celom rozsahu založený na obdobiach povinného poistenia v súlade s právom Únie.

24 Pokiaľ ide o otázku, či sú inštitúcie iného členského štátu viazané takýmto potvrdením vydaným v súlade s článkom 47 nariadenia č. 574/72, treba pripomenúť, že Súdny dvor rozhodol, že potvrdenie vydané príslušnou inštitúciou členského štátu uvádzajúce doby poistenia alebo doby zamestnania dosiahnuté ako zamestnanec podľa právnych predpisov tohto členského štátu nie je nevyvrátiteľným dôkazom ani voči príslušnej inštitúcii iného členského štátu, ani voči súdom tohto iného štátu (pozri v tomto zmysle rozsudky Knoch, EU:C:1992:303, bod 54, ako aj Adanez-Vega, C-372/02, EU:C:2004:705, body 36 a 48).

25 Z tejto judikatúry vyplýva, že vo veci samej vzhľadom na to, že belgické inštitúcie boli povinné zohľadniť doby poistenia dosiahnuté podľa holandských predpisov na účely určenia rozsahu nárokov pani Bouman vyplývajúcich z uplatnenia belgických pravidiel na zamedzenie súbehu, má vnútroštátny súd voľnosť preskúmať obsah potvrdenia, ktoré vydal SVB, z hľadiska jeho súladu s právom Únie, najmä s príslušnými pravidlami upravenými nariadením č. 1408/71.

26 Toto konštatovanie nemožno spochybniť z dôvodu, že Súdny dvor rozhodol, že pokiaľ nie je potvrdenie, ktoré bolo vydané na základe ustanovení hlavy III nariadenia č. 574/72 nazvanej „Vykonávanie ustanovení nariadenia na určenie uplatniteľných právnych predpisov“, konkrétne potvrdenie E 101, zrušené alebo vyhlásené za neplatné orgánmi členského štátu, ktorý ho vydal, toto potvrdenie je záväzné pre inštitúcie sociálneho zabezpečenia a súdy členského štátu, do ktorého sú vyslaní dotknutí pracovníci, v rozsahu, v akom potvrdzuje účasť týchto pracovníkov na systéme sociálneho zabezpečenia členského štátu, v ktorom je usadený ich podnik (pozri v tomto zmysle rozsudky FTS, C-202/97, EU:C:2000:75, body 55, a Herbosch Kiere, C-2/05, EU:C:2006:69, body 26 a 31).

27 V tejto súvislosti treba konštatovať, že hoci obmedzenie súdneho preskúmania platnosti takéhoto administratívneho dokumentu, pokiaľ ide o potvrdenie skutočností, na základe ktorých bolo vydané (pozri rozsudok Herbosch Kiere, EU:C:2006:69, bod 32), je opodstatnené z dôvodov právnej istoty, takéto riešenie nemožno automaticky uplatniť na také potvrdenie, aké vydal SVB vo veci samej. Pokiaľ totiž orgány členského štátu musia určiť práva dotknutej osoby vyplývajúce z právnych predpisov tohto členského štátu, musia mať aj možnosť preskúmať všetky relevantné okolnosti vyplývajúce z dokumentov vydaných orgánom, ktorý vydal potvrdenie členského štátu pôvodu.

28 Vzhľadom na predchádzajúce treba konštatovať, že vnútroštátny súd môže položiť Súdnemu dvoru takú otázku, aká bola položená vo veci samej, ktorá sa týka preverenia súladu zlučiteľnosti osvedčenia, vydaného orgánom iného členského štátu v rámci uplatnenia vnútroštátnych pravidiel na zamedzenie súbehu, s právom Únie.

O prejudiciálnej otázke

29 Svojou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 46a ods. 3 písm. c) nariadenia č. 1408/71 vykladať v tom zmysle, že zahŕňa časť dávky vyplývajúcej z obdobia poistenia, počas ktorého mala dotknutá osoba nárok na priznanie oslobodenia od účasti v systéme povinného poistenia, za predpokladu, že takáto účasť má počas celého predmetného obdobia vplyv na rozsah dávky sociálneho zabezpečenia.

30 Treba konštatovať, že pojem „dobrovoľné alebo voliteľné nepretržité poistenie“ nie je spresnený ani v článku 46a ods. 3 písm. c) nariadenia č. 1408/71, ani v iných ustanoveniach tohto nariadenia.

31 V tomto kontexte je podľa ustálenej judikatúry potrebné určiť význam a rozsah tohto pojmu tak, že sa zohľadní tak znenie dotknutého ustanovenia práva Únie a jeho kontext (pozri v tomto zmysle BLV Wohn- und Gewerbebau, C-395/11, EU:C:2012:799, bod 25, ako aj Lundberg, C-317/12, EU:C:2013:631, bod 18), ako aj ciele sledované právnou úpravou, ktorej je súčasťou (pozri najmä rozsudok Lundberg, EU:C:2013:631, bod 19), a v tomto prípade aj vývoj tejto právnej úpravy (pozri analogicky rozsudok z 27. novembra 2012, Pringle, C-370/12, EU:C:2012:756, bod 135).

32 Pokiaľ ide o znenie článku 46a ods. 3 písm. c) nariadenia č. 1408/71, je vhodné spomenúť, že Súdny dvor rozhodol, že hoci pri porovnaní rôznych jazykových verzií pojmu „dobrovoľné alebo voliteľné nepretržité poistenie“ vychádzajú najavo odlišnosti, v každom prípade je v nich zjavný úmysel pokryť všetky typy poistenia zahŕňajúce prvok dobrovoľnosti (rozsudok Liégeois, 93/76, EU:C:1977:50, body 12 až 14).

33 Pokiaľ ide o kontext článku 46a ods. 3 písm. c) nariadenia č. 1408/71, treba pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry nariadenie č. 1408/71 vytvára systém koordinácie vnútroštátnych systémov sociálneho zabezpečenia a vo svojej hlave II zavádza pravidlá, ktoré určujú uplatniteľnú právnu úpravu. Cieľom týchto pravidiel je nielen zabrániť tomu, aby dotknuté osoby zostali bez ochrany v oblasti sociálneho zabezpečenia v dôsledku chýbajúcej právnej úpravy, ktorá by sa na nich uplatnila, ale zároveň aj zabezpečiť, aby sa na dotknuté osoby vzťahoval systém sociálneho zabezpečenia iba jedného členského štátu, aby sa tak zabránilo súbehu uplatniteľných vnútroštátnych právnych úprav a komplikáciám, ktoré z neho mohli vyplynúť (pozri rozsudok I, C-255/13, EU:C:2014:1291, bod 40 a citovanú judikatúru).

34 V súlade s článkom 15 ods. 1 nariadenia č. 1408/71 sa však tento systém koordinácie nevzťahuje na dobrovoľné alebo voliteľné nepretržité poistenie s výnimkou prípadu, že v súvislosti s dotknutou časťou poistenia existuje v niektorom členskom štáte len dobrovoľný systém poistenia.

35 Okrem iného je nesporné, že ustanovenia všeobecnej povahy obsiahnuté v hlave II nariadenia č. 1408/71 sa uplatňujú len vtedy, ak osobitné ustanovenia týkajúce sa rôznych druhov dávok, tvoriace hlavu III tohto nariadenia, nestanovujú inak (pozri najmä rozsudok Aubin, 227/81, EU:C:1982:209, bod 11).

36 Vo veci samej ide práve o takýto prípad, keďže poberatelia dôchodkov podliehajú osobitnému systému upravenému v hlave III kapitole 3 nariadenia č. 1408/71, nazvanej „Staroba a úmrtie (dôchodky)“, do ktorej patrí článok 46a. Článok 46a ods. 3 písm. c) nariadenia č. 1408/71 teda vyníma dobrovoľné alebo voliteľné nepretržité poistenie z uplatnenia pravidiel na zamedzenie súbehu v prípade, keď ich upravujú právne predpisy členského štátu.

37 Ako generálny advokát konštatoval v bode 42 svojich návrhov, tieto ustanovenia umožňujú osobe, ktorá zmenila miesto pobytu v rámci Európskej únie, pričom sa rozhodla platiť príspevky na dobrovoľné alebo voliteľné nepretržité poistenie s cieľom vzniku nároku na starobný dôchodok v inom členskom štáte, zachovať si nároky, ktoré z toho vyplývajú. Toto umožnenie teda spočíva v dvoch navzájom sa dopĺňajúcich opatreniach. Inak povedané, normotvorca Únie v tomto kontexte na jednej strane uvoľnil zásadu, podľa ktorej sa na určitú situáciu majú uplatňovať právne predpisy len jedného členského štátu, a na druhej strane umožnil, aby dávky, ktoré určitá osoba získala v jednom členskom štáte na základe dobrovoľného alebo voliteľného nepretržitého poistenia, nepodliehali pravidlám na zamedzenie súbehu znižujúcim dávku, ktorú táto osoba poberá od druhého členského štátu.

38 Toto konštatovanie sa opiera o cieľ sledovaný nariadením č. 1408/71, ktorým je, ako uvádzajú jeho druhé a štvrté odôvodnenie, zabezpečiť voľný pohyb zamestnancov a samostatne zárobkovo činných osôb v Únii a pritom rešpektovať zvláštne charakteristiky vnútroštátnych právnych predpisov v oblasti

sociálneho zabezpečenia. Na tento účel, ako vyplýva z jeho piateho, šiesteho a desiateho odôvodnenia, toto nariadenie vo vzťahu k rôznym vnútroštátnym právnym predpisom vychádza zo zásady rovnosti zaobchádzania s pracovníkmi a jeho cieľom je čo najlepšie zaručiť rovnosť zaobchádzania so všetkými pracovníkmi pracujúcimi na území ktoréhokoľvek členského štátu, ako aj neznevýhodňovať pracovníkov, ktorí využívajú svoje právo na voľný pohyb (rozsudok Tomaszewska, C-440/09, EU:C:2011:114, bod 28 a citovaná judikatúra).

39 Preto treba ustanovenia nariadenia č. 1408/71 vykladať z hľadiska článku 48 ZFEÚ, ktorý sleduje uľahčenie voľného pohybu pracovníkov a vyplýva z neho najmä to, že migrujúci pracovníci nesmú prísť o svoje nároky na dávky sociálneho zabezpečenia ani utrpieť zníženie sumy týchto dávok z dôvodu, že využili právo na voľný pohyb, ktoré im priznáva Zmluva o FEÚ (pozri najmä rozsudky Bosmann, C-352/06, EU:C:2008:290, bod 29, ako aj Hudzinski a Wawrzyniak, C-611/10 a C-612/10, EU:C:2012:339, bod 46).

40 Rovnako prvé odôvodnenie nariadenia č. 1408/71 uvádza, že pravidlá o koordinácii vnútroštátnych právnych predpisov sociálneho zabezpečenia, ktoré toto nariadenie obsahuje, patria do rámca voľného pohybu osôb a musia sa podieľať na zlepšovaní ich životnej úrovne (rozsudky Bosmann, EU:C:2008:290, bod 30, ako aj Hudzinski a Wawrzyniak, EU:C:2012:339, bod 47).

41 Ako generálny advokát uviedol v bode 50 svojich návrhov, článok 46a ods. 3 písm. c) tohto nariadenia sa preto má vykladať spôsobom, ktorý vylúči možnosť, aby bol pracovník na základe súhry vnútroštátnych pravidiel na zamedzenie súbehu vylúčený zo započítania období poistenia dosiahnutých dobrovoľne podľa právnych predpisov iného členského štátu.

42 Preto vzhľadom na znenie a na kontext článku 46a ods. 3 písm. c) nariadenia č. 1408/71, ako aj na cieľ sledovaný týmto nariadením treba uvedený pojem „dobrovoľné alebo voliteľné nepretržité poistenie“ vykladať extenzívne, aby dotknutá osoba nebola vylúčená zo započítania akéhokoľvek obdobia dobrovoľného alebo voliteľného nepretržitého poistenia dosiahnutého podľa právnych predpisov iného členského štátu.

43 V tejto súvislosti treba uviesť, že genéza článku 46a ods. 3 písm. c) nariadenia č. 1408/71, ako konštatoval generálny advokát v bode 43 svojich návrhov, tiež podporuje extenzívny výklad pojmu „dobrovoľné alebo voliteľné nepretržité poistenie“.

44 Článok 46 ods. 2 nariadenia č. 574/72, nazvaný „Výpočet dávok v prípade súbehu dôb poistenia“, stanovoval, že na účely uplatnenia vnútroštátnych pravidiel na zamedzenie súbehu v rámci článku 46 ods. 3 nariadenia č. 1408/71 sa výška dávky zodpovedajúca dobám dobrovoľného alebo voliteľného nepretržitého poistenia nezohľadňovala.

45 V rozsudku Schaap (176/78, EU:C:1979:112, body 10 a 11) Súdny dvor určil, že odsek 2 článku 46 nariadenia č. 574/72 je síce zaradený pod uvedený názov, má sa však uplatniť na každý prípad, na ktorý sa vzťahuje článok 46 ods. 3 nariadenia č. 1408/71, tak, aby na účely uplatnenia tohto odseku príslušná inštitúcia nemohla zohľadniť sumy dávok zodpovedajúcich obdobiam dosiahnutým na základe dobrovoľného alebo voliteľného nepretržitého poistenia.

46 Ako vyplýva z navrhnutej zmeny článku 46 ods. 2 nariadenia č. 574/72, predloženej Komisiou Európskych spoločenstiev [COM(89) 370 final, s. 23], cieľom obmedzenia sledovaného vložením článku 46a ods. 3 písm. c) nariadenia č. 1408/71 bolo zohľadniť výklad posledného uvedeného ustanovenia Súdnym dvorom.

47 Napokon extenzívny výklad pojmu „dobrovoľné alebo voliteľné nepretržité poistenie“ podporuje aj judikatúra Súdneho dvora týkajúca sa článku 9 ods. 2 nariadenia č. 1408/71. Toto ustanovenie sleduje uľahčenie prístupu k dobrovoľnému alebo voliteľnému nepretržitému poisteniu prostredníctvom toho, že členskému štátu v prípade, že podľa jeho právnych predpisov je účasť na dobrovoľnom alebo

voliteľnom nepretržitom poistení podmienená dosiahnutím dôb poistenia, ukladá povinnosť zohľadniť doby poistenia alebo doby bydliska dosiahnuté podľa právnych predpisov iného členského štátu v potrebnom rozsahu tak, akoby sa dosiahli podľa právnych predpisov tohto prvého štátu.

48 Podľa ustálenej judikatúry sa uvedený pojem vzťahuje na všetky typy poistenia obsahujúce prvok dobrovoľnosti bez ohľadu na to, či ide alebo nejde o pokračovanie poistného vzťahu, ktorý vznikol už skôr (rozsudky Liégeois, EU:C:1977:50, body 12 až 14, ako aj Hartmann Troiani, 368/87, EU:C:1989:206, bod 12).

49 Pokiaľ ide o vec samu, ako vyplýva zo spisu, dôchodok na základe AOW v zásade vyplýva zo systému povinného poistenia, v ktorom bola pani Bouman automaticky poistená od svojho návratu v roku 1974. Za posledné štyri roky predchádzajúce jej dôchodkovému veku však pani Bouman požiadala v zmysle článku 22 holandského nariadenia o oslobodenie od účasti na poistení a toto oslobodenie jej bolo schválené.

50 V tejto súvislosti teda vzniká otázka, či sa na takéto poistenie vzťahuje pojem „dobrovoľné alebo voliteľné nepretržité poistenie“ v zmysle článku 46a ods. 3 písm. c) nariadenia č. 1408/71, vykladaného extenzívnym spôsobom.

51 Na rozdiel od návrhu belgickej vlády v jej pripomienkach samotná skutočnosť, že účasť pani Bouman na všeobecnom holandskom systéme bola automatická, pričom na žiadosť dotknutej osoby bolo možné oslobodenie od tejto účasti, nemá za nutný následok, že ju nemožno považovať za „dobrovoľné alebo voliteľné nepretržité poistenie“.

52 V tejto súvislosti je vhodné konštatovať, ako uviedol generálny advokát v bode 58 svojich návrhov, že dobrovoľná alebo voliteľná povaha účasti na poistení, o aké ide vo veci samej, môže vyplývať tak zo skutočnosti, že dotknutá osoba musí požiadať o účasť na systéme poistenia alebo o pokračovanie účasti na poistení, ako aj zo skutočnosti, že má právo získať oslobodenie z účasti na ňom. Tieto dve situácie predstavujú voľbu poistenca a svedčia tak o tom, že účasť, pokiaľ pokračuje, zostáva voliteľná.

53 Okrem toho z rozhodnutia vnútroštátneho súdu vyplýva, že príspevky na poistenie, ktoré pani Bouman uhrádzala v období, počas ktorého mala na základe článku 22 holandského nariadenia nárok požiadať o oslobodenie od účasti na poistení, jej zabezpečili dodatočnú sociálnu ochranu tým, že ovplyvnili aj výšku jej dôchodku na základe AOW.

54 Treba teda konštatovať, že na časť dávky, ktorá je založená na období, počas ktorého mala dotknutá osoba v zásade právo na oslobodenie od účasti na poistení, ale túto možnosť nevyužila, sa vzťahuje pojem „dobrovoľné alebo voliteľné nepretržité poistenie“ v zmysle článku 46a ods. 3 písm. c) nariadenia č. 1408/71, pokiaľ má toto pokračovanie účasti na poistení v predmetnom období účinky na doby poistenia a tým na výšku budúceho starobného dôchodku dotknutej osoby.

55 Tento výsledok nemožno spochybniť tvrdením, ktoré uvádza vo svojich pripomienkach belgická vláda. Podľa nej totiž uvedený pojem sleduje len pokrytie období, keď dotknutá osoba nebola poistená, s cieľom obmedziť alebo vyplniť medzery pri vzniku starobného dôchodku, a zánik účasti na poistení, ktorý má za následok oslobodenie od platenia príspevkov na poistenie, vyvoláva opačný účinok vytvorením takýchto medzier, čiže dobrovoľné pokračovanie v povinnom poistení nemôže nikdy byť spojené s oslobodením.

56 V tejto súvislosti stačí konštatovať, že ani zo znenia článku 46a ods. 3 písm. c) nariadenia č. 1408/71, ani zo štruktúry uvedeného nariadenia nevyplýva, že jediným cieľom „dobrovoľného alebo voliteľného nepretržitého poistenia“ v zmysle tohto ustanovenia je vyplniť medzery pri vzniku dôchodku.

57 Okrem toho takémuto obmedzujúcemu výkladu pojmu „dobrovoľné alebo voliteľné nepretržité poistenie“, ktorý spomedzi rôznych účelov, ktoré predmetná vnútroštátna právna úprava potenciálne sleduje, zohľadňuje výlučne jeden účel, bráni aj cieľ, z ktorého vychádza toto ustanovenie a ktorý sleduje to, aby dotknutá osoba nebola vylúčená zo započítania akéhokoľvek obdobia dobrovoľného alebo voliteľného nepretržitého poistenia dosiahnutého podľa právnych predpisov iného členského štátu.

58 Je teda dôležité konštatovať, že uvedený pojem sa môže vzťahovať na možnosť dotknutej osoby rozhodnúť sa pokračovať v účasti na poistení alebo ukončiť účasť na systéme povinného poistenia za určité obdobia, pokiaľ má táto voľba vplyv na rozsah budúcej dávky sociálneho zabezpečenia.

59 Vzhľadom na všetky predchádzajúce úvahy je potrebné na položenú otázku odpovedať, že článok 46a ods. 3 písm. c) nariadenia č. 1408/71 sa má vykladať v tom zmysle, že zahŕňa časť dávky vyplývajúcej z obdobia poistenia, počas ktorého mala dotknutá osoba nárok na priznanie oslobodenia od účasti v systéme povinného poistenia, za predpokladu, že takáto účasť má počas celého predmetného obdobia vplyv na rozsah dávky sociálneho zabezpečenia.

O trovách

60 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (prvá komora) rozhodol takto:

Článok 46a ods. 3 písm. c) nariadenia Rady (EHS) č. 1408/71 zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov, samostatne zárobkovo činné osoby a ich rodinných príslušníkov, ktorí sa pohybujú v rámci spoločenstva, v znení zmenenom, doplnenom a aktualizovanom nariadením Rady (ES) č. 118/97 z 2. decembra 1996, zmeneného a doplneného nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1992/2006 z 18. decembra 2006, sa má vykladať v tom zmysle, že zahŕňa časť dávky vyplývajúcej z obdobia poistenia, počas ktorého mala dotknutá osoba nárok na priznanie oslobodenia od účasti v systéme povinného poistenia, za predpokladu, že takáto účasť má počas celého predmetného obdobia vplyv na rozsah dávky sociálneho zabezpečenia.

Podpisy